

DOHODA O VINĚ A TRESTU

AGREEMENT ON GUILT AND PUNISHMENT

BARBORA JOROVÁ

Regional Public Prosecutor's Office in Ústí nad Labem, The Czech Republic

Abstrakt: Článek je věnován institutu dohody o vině a trestu, který byl do českého trestního práva procesního zaveden 1. 9. 2012. Tento institut byl inspirován anglo-americkým právním institutem plea bargaining. Článek se zabývá problematikou sjednávání dohody o vině a trestu a následným řízením před soudem, ale také vymezením tohoto institutu, včetně stručné exkurze k přijetí aktuální právní úpravy a dosavadnímu využití tohoto institutu v praxi.

Klíčová slova:

dohoda o vině a trestu; dohádovací řízení; řízení před soudem

ÚVOD

Institut dohody o vině a trestu, aktuálně upravený v ustanovení § 175a a následujících zákona č. 141/1961, Sb., trestního řádu (dále trestní řád), byl do českého právního řádu zaveden novelou č. 193/2012 Sb., a to s účinností od 1. 9. 2012. Tento institut je založen na dosažení konsenzu mezi státním zástupcem a obviněným, při zachování práv poškozených. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud z důkazů opatřených v rámci přípravného řízení nejsou pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného. V rámci jednání o dohodě o vině a trestu tak dochází mezi státním zástupcem nejen ke konsenzu o spáchaném skutku a jeho právní kvalifikaci, ale i o druhu a výši ukládaného trestu, jakož i případně v úvahu připadajícího ochranného opatření. Současně zákon státnímu zástupci ukládá, aby při sjednávání dohody o vině a trestu dbal také na zájmy poškozeného. Toto se odráží v oprávnění státního zástupce jednat za poškozeného, který se nedostaví k jednání o dohodě o vině a trestu, s obviněným o rozsahu

a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, a to až do výše nároku, který byl uplatněn v rámci trestního řízení poškozeným. Nicméně dosažení shody i ohledně rozsahu a výše náhrady škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení není podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným. V případě, že došlo k dohodě o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným, státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody o vině a trestu návrh na její schválení, k němuž připojí i uzavřenou dohodu o vině a trestu. V rámci návrhu na uzavření dohody o vině a trestu je současně státní zástupce povinen upozornit soud na skutečnost, že v rámci dohody nedošlo ke shodě ohledně rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, uplatněných poškozeným. V daném případě je to právě soud, který v rámci veřejného zasedání spolu s případným schválením dohody o vině a trestu, rozhoduje i o rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohace-

ní, uplatněných poškozeným. Skutečnost, že institut dohody o vině a trestu je založen právě na konsenzu stran trestního řízení, tedy státního zástupce a obviněného, a případně poškozeného, se odráží v rozsahu oprávnění podat odvolání proti rozsudku, jímž byla soudem schválena dohoda a o vině a trestu. Jednotlivé fáze od počátečních jednání o dohodě o vině a trestu, po její uzavření až k řízení před soudem, včetně praktických zkušeností budou rozebrány v dalších kapitolách.

VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Ustanovení § 175a a následujících trestního řádu, jež upravují dohodu o vině a trestu jako jeden z institutů pro alternativní způsob vyřízení trestních věcí, byla do našeho právního řádu zavedena s účinností od 1. 9. 2012, a to novelou č. 193/2012 Sb. Důvodem implementace tohoto nového institutu byla, jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, skutečnost, že platná právní úprava nevyužívala všech možností, aby zajistila obviněnému v plném rozsahu právo na rychlý a spravedlivý proces tak, jak je i požadováno v článku 6 Evropské úmluvy o ochraně základních lidských práv a svobod. V tomto směru je pak poukazováno na zkušenosti dalších států a rostoucí trend uplatňování dohodovacích institutů v procesním právu evropských zemí, jako např. v Polsku, Španělsku, Itálii, Německu nebo na Slovensku. Zákonem č. 333/2020 Sb. ze dne 22. 7. 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, následně s účinností od 1. 10. 2020 došlo k novelizaci ustanovení trestního řádu, vztahujících se k institutu dohody o vině a trestu, kdy byl rozšířen okruh trestných činů, u kterých lze dohodu o vině a trestu sjednat. Původní znění ustanovení § 175a odstavce 8 trestního řádu, stanovilo, že dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení o zvláště závažném zločinu a v řízení proti uprchlému. Po této novelizaci s účinností od 1. 10. 2020

je možné dohodu o vině a trestu sjednat i v řízení o zvláště závažném zločinu, tedy v souladu s ustanovením § 14 odstavce 3 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále trestní zákoník) i pro úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Díky uvedené novelizaci se tak výrazně rozšířila možnost sjednávat dohodu o vině a trestu i v rámci trestních řízení o trestných činech, spadajících do věcné příslušnosti krajského soudu, potažmo krajského státního zastupitelství, když u některých typů trestné činnosti, a to včetně trestné činnosti drogového charakteru, to s ohledem na výši trestních sazeb, stanovených pro jednotlivé trestné činy, bylo do té doby vyloučené. To lze demonstrovat na jednom z nejfrekventovanějších trestných činů drogového charakteru, a to trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, kde již u kvalifikované skutkové podstaty podle odstavce 2 trestní zákoník stanoví výši trestu odnětí svobody v rozmezí od 2 do 10 let. Tedy být uvedený trestný čin spadá ještě do věcné příslušnosti okresního soudu, před 1. 10. 2020 nebylo možné o tomto trestném činu sjednat dohodu o vině a trestu. Lze tedy shrnout, že aktuální právní úprava nadále neumožňuje dohodu o vině a trestu sjednat pouze v řízení proti uprchlému a dále v souladu s ustanovením § 63 odstavce 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku.

JEDNÁNÍ O DOHODĚ O VINĚ A TRESTU

Jednání o dohodě o vině a trestu lze rozdělit na dvě fáze, a to na samotné jednání o dohodě o vině a trestu, v užším slova smyslu, tedy jednání směřující ke konsenzu mezi státním zástupcem a obviněným, případně poškozeným, jehož výsledkem má být uzavřená dohoda o vině a trestu, a dále řízení před soudem. Z platné právní úpravy vyplývá, že jednání o dohodě o vině a trestu primárně probíhá v přípravném řízení, a to ve fázi vyšetřování, případně v rámci zkráceného přípravného řízení. Ze

své praxe však musím uvést, že byť tento institut je primárně zaveden do trestního řádu, jako institut přípravného řízení, aktuálně ve většině trestních věcí, v nichž jsem jako státní zástupce byla činná, dochází k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu až ve fázi po podání obžaloby. Důvody tohoto trendu lze spatřovat jednak v relativní novosti, zavedení tohoto institutu i ve věcech spadajících do věcné příslušnosti krajského soudu, a tedy i krajského státního zastupitelství, jednak v procesní taktice obhajoby. Samotné zahájení jednání o vině a trestu může být započato jak z iniciativy obviněného, tak i bez jeho návrhu. Podmínkou pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu je však vždy skutečnost, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Ze strany státního zástupce je třeba vždy posoudit, zda ve věci jsou dány podmínky pro zahájení jednání, tedy zejména zda sjednání dohody je přípustné, je zajištěno právo obviněného na obhajobu, a takový postup odůvodňují dosavadní skutková zjištění. S ohledem na skutečnost, že uvedený institut je založen na konsenzu stran, byť je možno zahájit jednání o dohodě o vině a trestu i bez návrhu obviněného, v praxi se očekává i určitá aktivita ze strany obviněného, vyjádřena jeho zájmem ve věci jednat, když institut dohody o vině a trestu je fakultativním způsobem vyřízení trestních věcí, a je věcí stran, zda dojdou ke shodě. Nicméně v praxi se lze stále setkat se situací, kdy obvinění k tomuto institutu nesprávně přistupují jako k povinnosti státního zástupce s obviněným o dohodě o vině a trestu jednat a nalézt konsenzus s obviněným.

V případech, že jsou dány podmínky pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu, státní zástupce předvolá obviněného a současně o době a místě jednání vyrozumí obhájce obviněného a poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává. Poškozeného zároveň upozorní na možnost uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způ-

sobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno. V rámci samotného jednání je obviněný poučen v souladu s trestním řádem a je mu státním zástupcem vysvětlena podstata institutu jednání o dohodě o vině a trestu, zejména specifika ve vztahu k rozsahu projednání věci v řízení před soudem, jakož i k jeho oprávněním podat opravný prostředek proti rozhodnutí soudu, jímž bude případně dohoda o vině a trestu soudem schválena. Dále je obviněný dotazován, zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu protiprávního jednání, které je mu kladeno za vinu, a zda rozumí tomu, jaká je právní kvalifikace a jaké sazby trestní zákoník stanoví za uvedený trestný čin. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Nicméně prohlášení viny obviněného může být podkladem ke sjednání dohody o vině a trestu pouze za předpokladu, že na základě dosud opatřených důkazů a výsledku přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným. Avšak jde-li o případ nutné obhajoby, sjednává státní zástupce dohodu o vině a trestu s obviněným za přítomnosti jeho obhájce. Ve vztahu k účasti poškozených při jednání o dohodě o vině a trestu ustanovení § 175a odstavec 5 trestního řádu ukládá státnímu zástupci dbát také na zájmy poškozeného. Jak bylo uvedeno výše, poškozený, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, je o termínu jednání o dohodě o vině a trestu ze strany státního zástupce vyrozuměn. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, je mu dána možnost vyjádřit se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Účast poškozeného u jednání o dohodě o vině a trestu není obligatorní. V případech, že se poškozený k jednání nedostaví, lze dohodu o vině a trestu sjednat i bez jeho přítomnosti, za předpokladu, že byl o jednání řádně vyrozuměn. V takovém případě se může státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obo-

hacení, a to až do výše nároku uplatněného poškozeným. Dosažení shody s obviněným ohledně rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy, případně vydání bezdůvodného obohacení však není podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu.

Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce jednak doručí její opis obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky, a následně podá příslušnému soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, uvedená skutečnost se zaznamená do protokolu o jednání o vině a trestu. V daném případě se pak k prohlášení viny učiněném obviněným v rámci jednání o dohodě o vině a trestu nepřihlíží. Zákonodárce tímto v rámci ustanovení odstavce 7 § 175a trestního řádu zakotvuje ochranu postavení obviněného v rámci dalšího řízení pro případ, že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu. Prohlášení obviněného učiněné za účelem dosažení odklonu v podobě dohody o vině a trestu nemůže být na újmu obviněnému, a tedy nemůže později sloužit jako usvědčující důkaz proti němu. Uvedené se však nevztahuje na situaci, kdy obviněný doznání učinil po řádném zákonném poučení v rámci svého výslechu v procesním postavení obviněného.

ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Řízení o schválení dohody o vině a trestu je upraveno v oddílu osmém dvacáté hlavy trestního řádu, jež bylo do trestního řádu zavedeno zákonodárcem novelou č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012, a to jako nový zvláštní způsob řízení před soudem. Tato fáze řízení nastává poté, co došlo ke sjednání dohody o vině a trestu. Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce podat po sjednání dohody o vině a trestu v rámci přípravného řízení, a to ve fázi vyšetřování, tedy po zahájení trestního stíhání, případně po sjednání dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení, vedeném proti podezřelému. Současně lze sjednat dohodu o vině a trestu i v rámci řízení před soudem, tedy po podání obžaloby, nebo návrhu na potrestání k soudu,

a to v rámci předběžného projednání obžaloby, či po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samo soudcem. Pro fázi řízení před soudem je proto v ustanovení § 206a trestního řádu zakotvena i povinnost soudu poučit obžalovaného o možnosti prohlásit svou vinu, či se vyjádřit, které skutečnosti považuje za nesporné. Současně má-li předseda senátu vzhledem k okolnostem případu za to, že by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, poučí v souladu s ustanovením § 206b trestního řádu obžalovaného i o možnosti takového postupu a o důsledcích s tím spojených. Po obdržení návrhu na schválení dohody o vině a trestu tento předseda senátu přezkoumá, a pokud neshledá důvody pro odmítnutí návrhu nebo předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Důvodem pro odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu jsou jednak závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl, nebo důvody vymezené v § 314r odstavec 2 trestního řádu. V souladu s tímto ustanovením soud dohodu o vině a trestu odmítne, pokud tato je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Po právní moci usnesení o odmítnutí návrhu se věc vrací do přípravného řízení. V dalším řízení se již nepřihlíží ke sjednané dohodě o vině a trestu, ani k prohlášení viny obviněným. Vracení věci do přípravného řízení však nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu. Současně právní úprava dává i státnímu zástupci oprávnění k dispozici s návrhem na schválení dohody o vině a trestu, kdy státní zástupce může vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Zpětvetím návrhu na schválení dohody o vině a trestu se věc také vrací do přípravného řízení.

Pokud soud neodmítne návrh na schválení doho-

dy o vině a trestu, ani neučiní jiné rozhodnutí v rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nařídí k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu veřejné zasedání. Veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti státního zástupce a obviněného. Současně je nezbytná i přítomnost obhájce obviněného, je-li dán ve věci důvod nutné obhajoby. Poškozený, případně zmocněnce poškozeného, se o veřejném zasedání vyrozumí, jejich účast však u veřejného zasedání není nutná. Po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyzve předseda senátu obviněného, aby se k návrhu na schválení dohody o vině a trestu souvisle vyjádřil. S ohledem na možnost soudu rozhodnout o nárocích poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, aniž by tato povinnost byla součástí sjednané dohody o vině a trestu, může se obviněný vyjádřit i k těmto skutečnostem. Následně je obviněný dotázán, zda rozumí sjednané dohodě o vině a trestu. V tomto směru je soudem zjišťováno, zda obviněnému je zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován. Jedná se o skutečnosti, jež jsou obviněnému vysvětlovány státním zástupcem již v rámci fáze sjednávání dohody o vině a trestu. Následuje zjištění, zda prohlášení o tom, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech obhajoby. Dále je soudem ověřováno, zda obviněnému jsou známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu. V rámci tohoto je obviněný upozorněn, zejména na skutečnost, že se tímto vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení. Současně je obviněný upozorněn na skutečnost, že se tímto postupem vzdává i práva podat odvolání proti rozsudku, kterým soud dohodu o vině a trestu schválí, kdy možnost podat odvolání proti rozsudku, jímž je dohoda schválena, má jen v případě, že se rozsudek od sjednané dohody odchyluje. Účelem tohoto postupu je ověření ze strany soudu, že u obviněného se skutečně jed-

ná o informovaný souhlas s tímto postupem, jakož i o ověření skutečnosti, že tento učinil obviněný dobrovolně a bez nátlaku, při zachování jeho procesních práv. Po vyjádření obviněného umožní soud se vyjádřit i poškozenému, je-li přítomen. Poškozený se může vyjádřit jak k výroku o náhradě škody, nemateriální újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, zahrnutého ve sjednané dohodě o vině a trestu, tak v případě, že jeho nároky v této nebyly obsaženy, může navrhnout, aby soud sám na podkladě spisového materiálu o jeho nárocích rozhodl. Současně se poškozený může vyjádřit k dohodě o vině a trestu, i ve vztahu k výrokům o vině a trestu, popř. ochrannému opatření.

Ve veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu se dokazování neprovádí, kdy právě toto výrazné procesní zjednodušení průběhu trestního řízení je značným kladem uvedeného typu trestního řízení. Přestože se dokazování v rámci tohoto řízení neprovádí, byla soudu dána možnost, považuje-li to za potřebné, v rámci tohoto řízení vyslechnout obviněného a případně opatřit i potřebná vysvětlení. Přístup obviněného k trestnímu řízení je zákonodárcem zvýhodněn benefitem v podobě příznivějšího druhu trestu nebo jeho nižší výměry, případně upuštění od potrestání. V tomto směru bylo novelizováno i ustanovení § 58 trestního zákoníku, kterým je stanovena možnost snížení trestu pod spodní hranici zákonné trestní sazby v případě ukládání trestu rozsudkem, jímž se schvaluje dohoda o vině a trestu. Na tento případ mimořádného snížení trestu odnětí svobody se však vztahuje omezení uvedené v odstavci 4 § 58 trestního zákoníku, kdy při snížení trestu odnětí svobody nelze uložit trest pod pět let, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň dvanáct let; pod tři léta, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň osm let; a pod jeden rok, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň pět let.

Ve vztahu k samotnému rozhodování ve veřejném zasedání, konaném o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, dává trestní řád sou-

du několik možností, jak o podaném návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhodnout. V případě, že se soud s dohodou o vině a trestu ztotožňuje, a to jak se skutkem, jeho právní kvalifikací, trestem či ochranným opatřením, a současně neshledal ani procesní pochybení při jejím sjednávání, pro které by nebylo možno dohodu schválit, dohodu o vině a trestu soud schválí odsuzujícím rozsudkem. O nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného. Pokud povinnost obviněného k náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení poškozenému sjednána nebyla, soud může poškozenému přiznat nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení v případě, že je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, v souladu s ustanovením § 228 trestního řádu. Jinak poškozeného odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních, případně na řízení před jiným příslušným orgánem. Právo podat odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, jímž byla soudem schválena dohoda o vině a trestu, je omezeno pouze na situaci, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Právo podat odvolání však poškozený nemá za situace, že v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž poškozený souhlasil.

V případě, že soud má výhrady ke znění dohody o vině a trestu, může namísto vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří mohou navrhnout nové znění dohody o vině a trestu. Za tímto účelem soud odročí veřejné zasedání, nelze-li dosáhnout nového znění dohody o vině a trestu ihned. Pokud ve stanovené lhůtě není soudu předloženo nové znění dohody o vině a trestu, soud původní dohodu o vině a trestu neschválí. Obecně důvodem pro neschválení dohody o vině a trestu je skutečnost, že soud shledá, že dohoda o vině a trestu je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. V takovém případě věc vrátí soud usnesením do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. V případě, že v rámci řízení vyjde najevo, že jsou dány zákonné podmínky pro postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušování trestního stíhání, či pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání, soud o tomto rozhodne. Takové rozhodnutí může soud učinit i mimo veřejné zasedání. Proti těmto rozhodnutím může státní zástupce podat stížnost, jež má, nejdelší o přerušování trestního stíhání, odkladný účinek. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání mohou takovou stížnost podat též obviněný a poškozený.

DOHODA O VINĚ A TRESTU V PRAXI

Novelizací trestního řádu s účinností od 1. 10. 2020 byla zavedena možnost sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení o zvláště závažném zločinu, čímž došlo k rozšíření praktického užití tohoto institutu v mnohem širším měřítku než do této doby. Z praxe je znatelné, že povědomí o tomto institutu u obviněných stoupá, kdy ve vztahu k podnětům ob-

hajoby na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu lze sledovat vzrůstající tendenci, byť ne vždy dochází ke shodě, a to zejména ve vztahu k druhu a výši trestu. Nicméně v těchto případech nezřídka následně dochází ze strany obžalovaného k prohlášení viny před soudem ve smyslu § 206c trestního řádu.

Uvedené pak lze demonstrovat na příkladu trestního řízení – operace „SEVER“, v rámci něhož bylo vedeno přípravné řízení policejním orgánem Policie ČR, Národní protidrogové centrály SKPV, odbor Praha, přičemž výkon dozoru nad přípravným řízením vykonávalo Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem. V dané trestní věci byla ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem podána obžaloba na 22 osob, které se měly v přesně nezjištěné době nejméně od června roku 2017 do 26. 8. 2019, jednak v České republice, zejména v Ústeckém kraji a v Praze, a dále v Nizozemském království a Spolkové republice Německo, jako členové organizované skupiny osob, působící na území České republiky, Nizozemského království a Spolkové republiky Německo, společně s dalšími osobami podílet na organizování, výrobě, transportu a následném obchodu s psychotropní látkou metamfetamin. Část osob z této organizované skupiny měla v České republice nakupovat chemikálie potřebné k výrobě metamfetaminu, jakož i další materiál pro výrobu metamfetaminu, jež posléze převáželi do Nizozemského království, kde opakovaně měli vyrábět metamfetamin v řádech desítek kilogramů. Vyroběný metamfetamin následně odebírala druhá část skupiny, který za pomoci dalších osob transportovala do České republiky, či Spolkové republiky Německo a následně s vysokým finančním ziskem obchodovala. Současně část obžalovaných osob v jednom případě měla obdobným způsobem zrealizovat z Nizozemského království i obchod s omamnou látkou konopí. Dále pak mělo být uskutečněno i několik obchodů s omamnou látkou konopí v rámci území České republiky. V rámci uvedeného trestního řízení došlo ke sjednání dohody o vině a trestu s třemi osobami. Jedna z osob, se kterou byla státním zástupcem uzavřena dohoda o vině

a trestu, byl odsouzený K.V.D., který byl společníkem hlavního článku části skupiny, zajišťující odbyt omamných a psychotropních látek z Nizozemského království, tedy metamfetaminu a sušeného konopí, a který zajišťoval organizaci transportu a kurýry pro převoz drogy z Nizozemského království do České republiky, či dalších států, a také zajišťoval velkoodběratele získaných drog, přičemž se podílel i na nelegálním obchodu s omamnou látkou konopí v rámci České republiky. Odsouzený K.V.D. se od počátku rozhodl rozsáhle spolupracovat s policejním orgánem na objasnění trestné činnosti, včetně rozkrytí dalších osob, které se na uvedené trestné činnosti měly podílet, kdy byl státním zástupcem ve smyslu § 178a trestního řádu označen jako spolupracující obviněný. V rámci jednání o dohodě o vině a trestu s odsouzeným K.V.D. bylo přihlédnuto k přístupu odsouzeného k trestnímu řízení, což se odrazilo i v rámci výměry sjednaného trestu. S odsouzeným K.V.D., při trestní sazbě trestu odnětí svobody stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, byl sjednán trest odnětí svobody v trvání 5 let se zařazením do věznice s ostrahou, peněžitý trest ve výměře 570.000 Kč, sestávající se z 380 denních sazeb po 1.500 Kč a trest propadnutí věci, a to včetně dvou motorových vozidel. Dalším osobou, se kterou byla sjednána dohoda o vině a trestu, byl odsouzený V.P.C., který byl hlavním článkem části skupiny, zajišťující odbyt metamfetaminu a sušeného konopí z Nizozemského království, jejich transport do České republiky, či dalších zemí, koordinoval činnost kolem transportu, komunikoval v Nizozemském království s osobou, zajišťující dodávky drogy, a podílel se i na transportech drogy. Odsouzený V.P.C. se ke své trestné činnosti v rámci své výpovědi doznal a částečně se pak vyjádřil i k trestné činnosti spolupachatelů, nicméně jím uváděné skutečnosti nesplňovaly podmínky ve smyslu § 178a trestního řádu, aby jej bylo možno státním zástupcem označit jako spolupracujícího obviněného

ho. Přesto i u odsouzeného V.P.C. bylo přihlédnuto k jeho postoji v rámci trestného řízení a byla s ním sjednána dohoda o vině a trestu, v rámci níž byl při trestní sazbě trestu odnětí svobody, stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, sjednán trest odnětí svobody v trvání 11 let se zařazením do věznice s ostrahou, peněžitý trest ve výměře 500.000 Kč, sestávající se z 500 denních sazeb po 1.000 Kč a trest propadnutí věci. Dále byla ve věci uzavřena dohoda o vině a trestu s odsouzeným N. Q. H., který dle pokynů zajišťoval přepravu a skladování chemikálií a předmětů sloužících k výrobě metamfetaminu a jejich nakup v České republice, kdy v rámci sjednané dohody o vině a trestu byl, při trestní sazbě trestu odnětí svobody stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 2 písmeno b), odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, sjednán souhrnný trest odnětí svobody trvání 10 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou. Všechny dohody o vině a trestu byly následně podle § 314r odstavec 4 trestního řádu pravomocně schváleny odsuzujícím rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem. Současně ve vztahu k dalším třem obžalovaným, u nichž nedošlo ke shodě se státním zástupcem ohledně výroku o trestu, bylo Krajským soudem v Ústí nad Labem podle § 206c odstavec 4 trestního řádu přijato jejich prohlášení viny.

ZÁVĚR

Závěrem lze shrnout, že dohoda o vině a trestu, aktuálně upravená v ustanovení § 175a a následujících trestního řádu, zejména ve své podobě po novelizaci s účinností od 1. 10. 2020, se v rámci trestního řízení stala široce využívaným institutem, který výrazně napomáhá k jeho zefektivnění a zrychlení, což se odráží i v narůstajícím počtu případů užití tohoto

institutu v praxi, přičemž tento trend lze očekávat i v budoucnu.

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

Autorka prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding author:

Mgr. Barbora Jorová, email: bjorova@ksz.unl.justice.cz

Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem
Dlouhá 1/12, Ústí nad Labem

Keywords:

agreement on guilt and punishment; plea bargaining; court proceeding

Abstract:

The article is dedicated to legal institute of plea bargaining which has been adopted to Czech criminal procedure law on September 1, 2012. The Czech legislation is inspired by the Anglo-American institute - plea bargaining. The article describes the proces of negotiation and the court proceeding on the agreement. It also focuses on what preceded the adoption and the application of the institute in practice.

LITERATURA:

- 1) Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 2257-2294, 2960 – 2964, 3630-3695,
- 2) Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 187-202, 787 – 804, 2860 - 2880
- 3) Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 27-30